

Nr 597

Av herr Persson, Helmer, och herr Norling, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.

När riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 165 skall fastställa mittpriserna i det nya prissättningssystem för jordbrukets produkter, som beslöts i fjol och som avses gälla under de närmaste tre åren, är det nödvändigt att erinra om att varken prissättningssystemet som sådant eller de föreslagna mittpriserna löser de trängande ekonomiska och sociala problem, som ett övervägande flertal av jordbruksbefolkningen — småbrukarna — brottas med. Tvärtom — genom att det nya prissättningssystemet baseras på en extrem slättbygdkalkyl, ur vilken brukningsenheterna under 10 hektar generellt uteslutits, har i första hand de 185 000 brukningsenheterna i storleksgrupperna 2—10 hektar lämnats utanför, liksom därutöver små och medelstora brukningsenheter i Norrland samt mellersta och södra Sveriges skogs- och dalbygder. En sådan inriktning av prispolitiken måste betecknas som ett grovt åsidosättande av det mindre jordbrukets intressen.

Om statsmakterna velat handlägga berörda jordbruksfrågor i överensstämmelse med de sociala rättvisekrav, som här sedan länge gjort sig gällande, och i god demokratisk anda, så borde riksdagen ha beretts möjlighet att ta ställning till de speciella åtgärder, som erfordras för att nu och framdeles trygga de mindre jordbrukarna, s a m t i d i g t som det nya prissättningssystemet utformats. Särskilt med tanke på det nödläge, i vilket många småbrukare försatts till följd av senare års missväxt, är det upprörande att statsmakterna i detta läge ånyo avspisar denna stora kategori näringsutövare med att »utredning pågår». Och detta ovanpå den småbruksutredning som pågick sex år, från 1948 till 1954!

Det mindre jordbrukets problem kan inte enbart lösas genom prissättningsåtgärder. Här kommer kraven om komplettering av ofullständiga brukningsenheter med jord och skog i förgrunden. I annat sammanhang har pekats på möjligheter att utan ytterligare tidsutdräkt komma i gång med sådan komplettering, t. ex. genom sådan ändring av expropriationslagstiftningen som innebure reella möjligheter till avstyckning från gods resp. bolagsdomäner. En allvarlig anmärkning måste riktas mot att den jordbruksrationaliseringsutredning, som tillsattes 1951 med uppdrag att föreslå åtgärder för förstärkande av ofullständiga jordbruk med skog m. m., ännu ej framkommit med några resultat. Då det signalerats att ett belän-

kande skulle vara att vänta innevarande år, är det angeläget att understryka att detta frågekomplex handlägges så, att 1957 års riksdag ges möjlighet att ta slutgiltig ställning till detsamma.

Den angivna huvudlinjen för tillgodoseende av det mindre jordbrukets intressen utesluter självfallet inte kompletterande åtgärder inom ramen för det nya prissättningsystemet. Dessa kan dels ges karaktären av stödåtgärder i syfte att tillföra mindre jordbrukare ökade inkomster, dels karaktären av lättnader på kostnadssidan. I förstnämnda hänseende gör vi oss ånyo till tolk för kravet på *fördubbling av det extra mjölkpristillägget för Norrland*. Det innebär att statsmakterna för en så förhållandevis ringa merutgift som 30 milj. kr. skulle tillföra de norrländska småbrukarna, och då särskilt i övre Norrland, ett välbehövligt inkomstillskott. I det andra hänseendet anser vi att riksdagen bör ta under nytt övervägande att *slopa förmalningsavgiften på spannmål* samt att ur det nya prissättningsystemet *utmönstra införselavgifterna på fodermedel*.

Vad beträffar förmalningsavgiften, som för närvarande utgår med 5 kr. per 100 kilo, så verkar den dels fördyrande på allt bröd som försäljes i landet, dels kostnadsfördyrande för alla de jordbrukare som inte har spannmål till avsalu, liksom för sådana som vid förmalning för egna behov (s. k. löneförmalning) likväl måste erlagga fastställd förmalningsavgift. Anordningen med dessa avgifter är så mycket förkastligare som hela syftet är att härigenom få medel att finansiera en dumpingexport av vete- och rågspannmål. Av departementschefens redogörelse framgår att förmalningsavgifterna per år inbringar 34 milj. kr. Mot detta står beräknade förluster på vete- och rågexporten under vart och ett av de tre åren 1/9 1956—31/8 1959 på 32 milj. kr. Under denna treårsperiod skall således det svenska folket i egenkap av brödkonsumenter — och småbrukarna därtill via sin löneförmalning — satsa ett hundratal milj. kr. för att Sverige, till huvudsaklig glädje för de syd- och mellansvenska godsägarna, skall upprätthålla en förlustbringande spannmålsexport. Detta framstår som en orimlighet.

Det nya prissättningsystemet bör enligt vår mening icke inkludera införselavgifter på fodermedel. Denna synpunkt utvecklades redan vid det principiella avgörandet i fjol, men då riksdagen nu skall godkänna vederbörliga förordningar om införselavgifterna är det angeläget att saken tas upp till förnyad prövning. Läget är ju att en väsenelig del av fodermedlen importeras. Införselavgifter på fodermedel, för vilkas erhållande Sverige helt eller väsentligen är beroende av utlandet, får en direkt kostnadsfördyrande effekt, i första hand för jordbrukarna, i sista hand för livsmedelskonsumenterna. I den mån fodermedel produceras inom landet är det övervägande fråga om större jordbrukare, som med hänsyn till driftskostnader och allmänekonomisk situation bör kunna klara sig utan speciella gränsskyddsbarriärer. Av propositionen att döma skulle ett slopande av införselavgifterna på fodermedel medföra ett inkomstbortfall på knappa 8 milj.

kr. För denna relativt ringa »kostnad» skulle väsentliga lättnader inträda, särskilt för de mindre jordbrukare som i stor utsträckning är beroende av köpfoder, genom den allmänna prisnedgång på fodermedel som sannolikt blev följden.

Slutligen bör en gensaga inläggas mot att riksdagen nu skall bindas för att den prishöjning på mjölken med 3 öre, som följer av prissänkningen på smör och margarin, från 1 juli 1957 slår igenom i höjt konsumtionspris. Det subventionsbelopp, som tills vidare skall täcka denna mjölkprishöjning, bör höjas med de 7 milj. kr. som erfordras för att den mjölkprishöjning med 1 öre, som förestår redan den 1 september i år, inte tillåtes slå igenom i höjda konsumentpriser.

Åberopande vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 165, måtte

- A) *avslå* departementschefens hemställan under punkt 1, första stycket, evad den avser införselavgifter å fodermedel;
- B) *besluta* under punkt 2 a, *Förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.*, att vad som sägs i förordningens 6 § angående införselavgift ej skall äga tillämpning å följande i bilageförteckningen upptagna statistiska nummer: 170, 171, 176—178 (havre, majs, råg, vete och korn), 191—193, 194 (kli), 359—365:2 (oljekakor), 367—370 (gluten- och melassfoder etc.) och 372 (betmassa etc.);
- C) *anvisa* under punkt 1 a, *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område*. ett reservationsanslag av 191 000 000 kronor;
- D) *medge* att 30 000 000 kronor av nämnda reservationsanslag må disponeras för fördubbling av det extra mjölkpristillägget för Norrland;
- E) *upphäva* förordningen av den 5 juni 1953, nr 375, om prisreglering för råg och vete (förmalningsavgift);
- F) *uttala* att det belopp, som för tiden 1/9 1956—30/6 1957 avses ställas till förfogande ur jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror i syfte att kompensera underlåten prishöjning å konsumtionsmjölk, höjes till att täcka hela den inkomstökning, som den avsedda prishöjningen eljest skulle ha tillfört jordbruket.

Stockholm den 8 maj 1956

Helmer Persson

Anton Norling